

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.291

Dimarts, 12 de juliol del 2016

SUMARI

- 1 Pau Vidal ▶ El catanyol es cura
- 2 Albert Pla Nualart ▶ Alguns buits lèxics de mal 'arreglo'
- 3 Núria Puyuelo ▶ Paraules mal pronunciades
- 4 Teresa Tort ▶ Poalada
- 5 Joan-Daniel Bezsonoff ▶ Un monument extraordinari
- 6 Termcat ▶ 'Finançament col·lectiu', millor que 'crowdfunding'
- 7 Salvador Pardo ▶ Apunts sobre llenguatge administratiu
- 8 Gabriel Bibiloni ▶ "Quedar", una mostra de la "llengua còpia"
- 9 Griselda Oliver i Alabau ▶ La neologia és multiculti
- 10 J. Leonardo Giménez ▶ Les pegatines s'apeguen
- 11 Josep Enric Escibano ▶ Notes per una política lingüística efectiva al sud valencià
- 12 Els Marges ▶ Sumari del núm. 109, juny de 2016
- 13 Enllaços i convocatòries

InfoMigjorn és un butlletí que distribueix missatges informatius relacionats amb la llengua catalana.

Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots. Edició d'aquest número: Jordi Palou i Ramon Torrents.

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php> Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat   @InfoMigjorn

1 El catanyol es cura

Pau Vidal

El catanyol es cura. Interferències castellà-català (Barcelona: Barcanova, 2012), pàg. 57-58

A taula, tornant de la cuina, davant d'una cadira buida i un plat a mitges

EXEMPLE D'ÚS: «—Que està, la Laia? —Fa un moment **estava**.»

ÚS CORRECTE: « [...] —**Sí / no / no ho sé**.»

EXPLICACIÓ: Què ha entès, la persona que seu a taula, que li fa donar una resposta tan absurda («Fa un moment hi era», vol dir)? Doncs que la persona que acaba d'arribar volia saber si la Laia hi era present, quan en realitat li demanava si ja havia acabat de menjar.

De part dels organitzadors

EXEMPLE D'ÚS: «A tu no et toca fins a les 16.30, però si **estàs** una mica abans, genial.»

ÚS CORRECTE: «...però si **arribes / véns / hi ets** una mica abans, genial.»

EXPLICACIÓ: Variació de l'anterior encara més incomprendible: si no em toca (fer alguna cosa) fins a les 16.30, com haig d'haver acabat de fer aquella cosa abans de començar-la?

Hat-trick internacional

EXEMPLE D'ÚS: «Hauria pogut **estar** un resultat bastant més ampli.»

ÚS CORRECTE: « Hauria pogut **ser** un resultat bastant més ampli.»

EXPLICACIÓ: Això no és cap malentès, és una ultracorrecció provinent de la coincidència del participi (*estat* per a tots dos verbs). Com que «Hauria estat» serveix tant per a *ser* com per a *estar*, acabem posant *estar* en llocs inversemblants. Diem «Aquest gol ha estat extraordinari» però no podem dir «Aquell gol va estar extraordinari». Col·loquialment no ens passa perquè fem servir *sigut* o *set*: «...ha sigut extraordinari.»

2 Alguns buits lèxics de mal 'arreglo'

Albert Pla Nualart

Ara, 11/06/2016

http://www.ara.cat/suplements/llegim/buits-lexics-mal-arreglo_0_1593440709.html

Apuntava en l'últim tast que la depuració fabriana, expulsant de la llengua correcta mots acabats en *o*, crea buits difícils d'omplir i ens obliga a derivar noms de verbs inusuals. Ben pocs despenem diners, els gastem, però no podem fer *gastos* sinó *despeses*.

No és l'únic cas. És entre graciós i popular dir que algú no té *arreglo*. Resulta pedantesc dir que no té *adob*, *arreglament* o *arranjament*. I *reparació* és fred i tècnic, per a electrodomèstics. Haver proscrit *arreglo* no ho posa fàcil al nostre col·loquial. I fa suspecte fins i tot *arreglar*.

Sense cap base. “Tenen tort –diu Coromines– els pseudopuristes que creuen que *arreglar* és menys bon català que *arranjar*, manlleu del francès [de l'any 1839], mentre que *arreglar* apareix en textos catalans 350 anys abans que en castellà”. De fet, Coromines creu que és tan genuí que, de fet, l'*arreglar* castellà és un calc del nostre.

Adobar, *adob* i *adobament* també signifiquen reparar una cosa espatllada, però no es poden girar de feina. Entre moltes altres accepcions, han hagut de cobrir el buit que van deixar *abonar* i *abonament* quan, per raons filològiques però també pel seu parentiu amb l'estigmatitzat *abono*, van ser despullats del sentit “fertilitzar la terra”.

Un altre greu damnificat per aquesta depuració és *enfado*, un presumpte castellanisme ja ben viu al segle XVII. Ni *enfadament* ni *enuig*, tots dos massa artificiosos, ens el fan prescindible. *Empipament* o *emprenyada* pertanyen a un altre registre, i *irritació* no vol dir ben bé el mateix.

En aquest cas, però, i a diferència d'*arreglar* i *arranjar*, el verb antic és *enutjar* (que ja apareix en Lull), tot i que amb el temps *enfadar* (incorporat al segle XVI del gallec via castellà) l'ha anat desplaçant i reduint a un ús literari. Però l'expulsió d'*enfado* de la llengua estàndard ha fet que *enuig* experimenti –empès per la llengua que fan servir alguns polítics– una revifalla que no sembla que s'adigui gaire amb el càracter neutre a què ha d'aspirar el registre informatiu.

3 Paraules mal pronunciades

Núria Puyuelo

El Punt Avui Cultura, 19/06/2016

<http://www.elpuntavui.cat/ma/article/5-cultura/19-cultura/976662-paraules-mal-pronunciades.html>

Molts dels errors ortogràfics que es cometen són deguts a la mala pronunciació. Un dels errors de pronunciació més estesos és confondre el so de la essa sonora amb el de la essa sorda, o viceversa. És el cas de paraules com ara *agressió, pressió, disseny, cessió, colossal, dissoldre, expressar* i *missió*, que sovint les sentim pronunciades amb essa sonora. O les que es pronuncien erròniament amb essa sorda quan representen el so de la essa sonora, com per exemple, *tisores, dosi, medusa, anestèsia* i *anàlisi*.

Un exemple típic de pronunciació inadequada és el fenomen fonètic d'escurçar paraules elidint algunes vocals perquè aquestes es troben en contacte amb el so de la erra, com per exemple dir *carga* en comptes de *càrrega, brenar* i no *berenar* i *vritat* en lloc de *veritat*; o bé canviar alguna vocal de la paraula: *dicidir* per *decidir*. També es produeixen reduccions de diftongs en casos com ara *aiga* per *aigua, casi* per *quasi* i *cantitat* per *quantitat*. A l'hora d'escriure cal diferenciar aquests fenòmens fonètics, propis de l'oralitat, del registre escrit.

Un error que també és molt comú pel que fa a la pronunciació és accentuar les paraules incorrectament. Així seria bo recordar que són paraules agudes, és a dir, que tenen l'accent en l'última síl·laba, *tiquet, elit, ciclop, hoquei, poliglòt* i *xassís*, entre altres mots. Són paraules planes, i per tant porten l'accent en la penúltima síl·laba, *atmosfera, monòlit, míssil, víking, medul·la, acne* i *intèrfon*. I finalment, són paraules esdrúixoles *diòptria, quàdriceps, aurèola, període* i *pneumònia*.

Altres errors habituals són afegir una *t* al final d'alguns mots, com ara *col·lègit* per *col·legi* i *prèmit* per *premi*; pronunciar *tz* en comptes de *s*, en exemples com *improvitzar* per *improvisar, matitzar* en lloc de *matisar*; o bé pronunciar *ll* en comptes de *l* a principi de paraula, com en els casos de *llògic* en lloc de *lògic* o *llegítim* en comptes de pronunciar *legítim*.

Altres paraules que es pronuncien malament són *milló* per *milió, metereologia* en comptes de *meteorologia, enginier* o *ingenier* per *enginyer, texte* en comptes de *text, codig* per *codi, o corretgir* per *corregir*.

4 Poalada

Teresa Tort

Blog [Agafada al vol](#), 12/06/2016

Ho mesurem tot. Comptem els dies que falten per a un fet desitjat, quant valen les coses que no tenim, els quilòmetres que recorrem cada dia, les pàgines llegides i no llegides del llibre que tenim entre mans.

Però les mesures són mutables, en el temps i en l'espai. Qui pesa encara en lliures o en unces catalanes? Quina distància és exactament 14 milles angleses? El [Sistema Internacional d'Unitats](#) ens ajuda a homologar els recomptes, malgrat que mantinguem encara algunes de les modalitats casolanes d'apamar el nostre món.

Una **poalada** és la quantitat de líquid o altra cosa continguda dins un poal ple, segons el [DCVB](#) i el [DNV](#). A l'Optimot no hi apareix. Ara bé, sí que recull **poal**, com a sinònim de **galleda**. Però ignora aquesta forma tan genuïna, anàloga a altres paraules que ens parlen del contingut que contenen, com ara cullerada, palada, gibrellada o cubellada. Quin misteri que aquestes hi figurin i l'altra no, veritat? No hi devia cabre...

Em vaig anotar *poalada* diumenge passat; la va dir Susanna Abella en el torn de parlaments que es van fer a la plaça de la Catedral de Barcelona, després del recorregut multitudinari de la #Riuada5J. “Ens hauran de prendre el riu a poalades!”. Potser era una frase extemporània però va tindre un efecte vistós. En les lluites hi ha d'haver llenguatge èpic i consignes per cridar: “Lo riu és vida, aigua i sediments!” I, sobretot, aquelles frases que et fan posar la pell de gallina: “Som gotes de resistència!” –va clamar Manolo Tomàs.

Tornant a la vida mundana, a casa tenim un **poal de fregar** i un **poal de la brosa**. I, tal com recull el DNV, en tortosí també s'usa l'expressió “a poalades” en el sentit de “en abundància”. Igualment, ens és familiar el refrany “tirar una poalada d'aigua freda” per expressar la contrarietat que provoca un fet en algú. A més, coneixem una expressió boníssima per indicar que dues persones tenen una relació molt estreta, fins i tot de dependència mútua: “Allà on va el poal, va la corda.”

En fi, el poal ocupa molt d'espai¹ i les poalades encara ens poden servir per mesurar la indignació que ens provoquen algunes injustícies persistents.

1. Segons el web [Estratigrafia dialectal](#), *poal* és vigent en bona part del domini lingüístic.

Vegeu també l'entrada [“Arruixar”](#), de la mateixa autora.

5 Un monument extraordinari

Joan-Daniel Bezsonoff

El Temps, 08/06/2016

<http://www.eltmps.cat/ca/notices/2016/06/un-monument-extraordinari-15118.php>

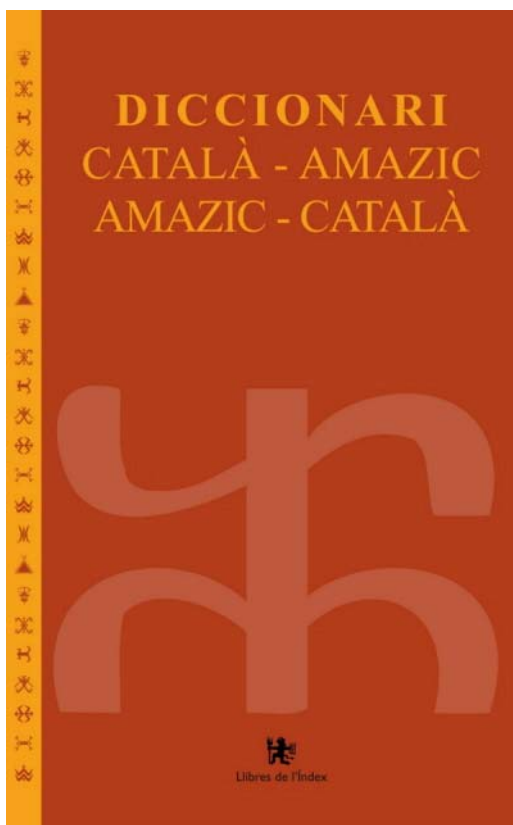
A *Les deux étendards*, l'obra mestra gairebé confidencial de Lucien Rebatet, en Michel, quan coneix l'Anne-Marie, li diu "*Je vous admire ! Je vous admire pour ce que vous avez conçu d'unique, d'admirable*" (L'admiro! L'admiro per allò que vostè ha concebut d'únic, d'admirable). Tinc ganes d'adreçar el mateix encomi als senyors Carles Múrcia i Salem Zenia autors d'aquest diccionari monumental, que honra la nostra llengua i l'amazic. No oblidem llurs col·laboradors Hassan Akioud, Aziz Baha, Said Bobouh i Carles Castellanos.

El lector que com jo ignora l'amazic hi descobrirà tot un món. Vint mil entrades a la part català-amazic i unes quatre mil arrels a la part amazic-català. Més que un diccionari bilingüe *stricto sensu* com els diccionaris de les llengües europees que solem consultar, aquesta obra apareix com una petita enciclopèdia. Més enllà d'un compendi gramatical, els autors descriuen les característiques dialectals, la situació sociolingüística així com la història de la llengua dels berbers sense oblidar un ric apèndix onomàstic. L'obra de tota una vida, vaja... Fins i tot per a una persona com un servidor que no sap comptar fins a deu en amazic, aquesta lectura es revela apassionant, en particular l'estudi dels manlleus a les llengües estrangeres on reviu tot el passat de l'Àfrica del nord. Dels fenicis als perses, dels jueus als romans, dels àrabs als turcs, dels francesos als grecs. Totes aquestes paraules reflecteixen els colors dels vencedors, vençuts a la llarga per la història. El gran novel·lista algerià Kateb Yacine considerava la llengua francesa com "un botí de guerra".

Els xenismes de l'amazic resumeixen el seu passat. Hem de felicitar l'editor Josep Maria Orteu per la seua ambició. Difondre la cultura amaziga a casa nostra i establir ponts culturals damunt la Mediterrània. Els autors dels diccionaris proposen un compendi gramatical indispensable, però àrid per als neòfits. L'objectiu d'aquest diccionari és de contribuir a la creació d'una koiné, d'un model d'estandardització composicional plural, és a dir, que marca diatòpicament les innovacions lèxico-semàntiques i formals de prestigi. Al meu *Diccionari occità provençal-català*, publicat l'any passat a la mateixa editorial, delejava l'aproximació "a la koiné medieval que constituïria una eina magnífica en la recuperació d'un espai cultural catalano-occità per un futur assolellat". Em fa goig que els autors facin la mateixa feina per les variants de l'amazic. Tinc entès que la comuni-

la comunicació és fàcil entre rifenys i cabils, cosa que no passa amb els dialectes del desert. Per als lectors catalans, aquest diccionari constitueix una descoberta d'una altra cultura, molt present a casa nostra. Com a Catalunya, bufen vents de llibertat a Cabília.

El Govern algerià ha reconegut amb recança l'amazic com a llengua oficial, però no em sorprendria que adoptés amb la província rebel la mateixa política que la república francesa amb els antics departaments d'Algèria. A vegades la història fa tombarelles tràgiques i grotesques.

Diccionari català-amazic amazic-català

Carles Múrcia i Salem Zenia

Barcelona: [Llibres de l'Índex](#), 2016

1.380 pàgines

35 euros

6 'Finançament col·lectiu', millor que 'crowdfunding'

La Vanguardia, 29/06/2016

<http://www.lavanguardia.com/cultura/letra-pequena/20160614/402504595278/chuleta-xuleta-neolosfera.html>

El Termcat publica la *Terminologia del finançament alternatiu*, que ha elaborat amb el suport d'ACCIÓ, Agència per a la Competitivitat de l'Empresa de la Generalitat de Catalunya. Es tracta d'un recull de 37 termes catalans, amb definicions i equivalents en castellà, francès i anglès, que representa la primera

aproximació sectorial a un àmbit relativament nou, que ha crescut sobretot des de l'inici de la crisi financera global i gràcies al ràpid desenvolupament d'inter-net i de les noves tecnologies per a fer transaccions econòmiques.

En poden ser exemples casos com ara *incubadora*, *capital llavor*, *préstec participatiu*, *minibò* o *taxa llindar*. La publicació es presenta acompanyada d'una infografia que explicita els diferents tipus de *finançament col·lectiu* (en anglès, 'crowdfunding').

La motivació d'aquesta obra cal buscar-la en la dificultat de denominar en català tota una terminologia nova que majoritàriament ha entrat directament en anglès (*crowdlending*, *business angel*, *hurdle rate*, etc.). El Termcat ha analitzat cadascun dels termes, amb el suport dels especialistes d'ACCIÓ i altres experts del sector.

7 Apunts sobre llenguatge administratiu

Salvador Pardo

Acarament, confrontació, compulsiva (documents). Encarament, acarament (de persones).

Acarar, confrontar (cast. *cotejar*). Acarar la còpia amb l'original. Compulsar i autenticar: acció de certificar que l'original i la còpia són idèntics. El fet de comparar els documents.

Caducar pel transcurs d'un termini prefixat. El dret de tempteig caduca (o prescriu) pel pas del temps establert.

Càrrec (ésser, anar a càrrec): cast. *correr a cargo*.

Claudàtor (cast. *corchete*): parèntesi rectangular, p. ex. per a transcripcions fonètiques [...].

Complir: executar una promesa, un compromís, completament. Complir la llei, les normes, una condemna, els seus deures (no *amb*). *S'han complert les previsions. Han publicat el tractat complet. Complir amb el que s'havia promès.*

Acomplir: dur a terme, fer, realitzar (preferible *complir*). El participi de *complir* és *complert* o *complit*.

Compliment: expressió cerimoniosa de salutació, respecte, civilitat, excusa, etc. *Servi-vos, home, sense compliments.* Donar compliment a un document. Compliment dels tràmits.

Compliu-ho: cast. *cúmplase.*

Compte (masculí). Eixir o ser a compte. Comptedant o comptedonant: obligat a retre compte dels fons que ha gestionat. Compte de pèrdues i guanys (s.c. de resultats).

Conjugal. Vida conjugal. **Cònjuge:** consort, persona casada en relació amb la seua parella. Cònjuge supèrstitute, cònjuge viu. Etimologia: del llatí *conjux*, *-ugis*, derivat de *jugum* 'jou'.

Conjuntura. Conjuntural. *Hi havia una conjuntura favorable per al negoci.* Articulació (dels ossos).

Contracte. Contracta (d'obra). Contractació. Contractant. *Contrato basura:* contracte de precari, de pacotilla, escombraria, porqueria.

Contrapart: per a una part d'un plet, l'altra part.

Contrasignatura, contrafirma, referendament (cast. *refrendo*).

Contraassegurança: garantia d'un contracte d'assegurança.

Contribuent. Etimologia: del llatí *contribuere*: distribuir entre les tribus (divisió del poble romà).

Convalidar. Revalidar. Convalidació. *Convalidà el títol de llicenciat de Filologia que va obtindre a la Universitat d'Oxford.*

Convenir (al seu dret).

Convergir. *Les dues manifestacions convergiren a la plaça.*

Cooptar: fer entrar un nou membre en una corporació amb el vot dels membres que ja en formen part.

Corredoria: ofici de corredor (que intervé en compres i vendes) i companyia que s'hi dedica.

Corretatge: operació d'intermediació i retribució de l'agent de canvi.

Cos del delict: persona o cosa en què o amb què s'ha comès un delict. *Corpus delicti:* la prova material.

Cost. El cost de la vida. Cost i noli (cast. *coste y flete*). Cast. *a coste:* pel mateix preu, a preu de cost. Angl. *low cost:* baix cost, perquè el que és baix és el cost, no el preu.

Costes. Pagar les costes, les despeses judicials. Condemna a (les) costes.

Costum. Consuetud. La força del costum.

Cotitzar, cotització.

Cruïlla, encreuament, intersecció (de camins, per exemple). Mots encreuats. Creuar, travessar, passar. Travessar el carrer pel pas de vianants. Passar la frontera. *Encreuar* és disposar en forma de creu. Encreuar les cames. Encreuar-se dos camins. Encreuar una raça amb una altra. Barrar un xec (per indicar que només és cobrable ingresant-lo en un compte bancari).

Cuidar. Amb cura, amb precaució. Tindre cura. Curar malalts. UCI: Unitat de cures intensives. El *Diccionari normatiu valencià* accepta *cuidador* (instructor, entrenador).

Culpable, culpabilitat. Culpós -osa (imprudent, involuntari).

Cum laude. Amb lloança, amb elogi.

Curatela: mena de tutela dels menors emancipats, orfes i pròdigs.

Emplenar, omplir (cast. *cumplimentar*). Formalitzar (un imprés, un document): presentar-lo en un registre. Emplenament d'un formulari. *Complir* té un sentit més general. *Complimentar* és fer compliment a algú: *les autoritats complimenten els sobirans*.

Encuny (cast. *cuño, troquel*). Encunyar moneda, nous termes. Una paraula de nou encuny. Encunyament.

Falca (publicitària). Cast. *cuña*.

Quadriennal: que dura quatre anys o que esdevé cada quatre anys. **Quadrienni:** espai de quatre anys.

Quantia, import, valor. Quantitatiu -iva. No existeix **quantíós*; és abundant, abundós, copiós.

Qüestió: punt a aclarir, a tractar. Posar en qüestió (en dubte).

Qüestor. A Roma, encarregat de l'erari, i abans jutge en causes criminals.

Quota, part proporcional. Quota tributària, quota vidual.

Tallapapers: làmina estreta rígida per separar els fulls d'un llibre.

Xec (cast. *cheque*). Xec confirmat o registrat (no **conformat*). Xec de viatge. Xec nadó. Xec en descobert. Taló al portador. Taló barrat (no **creuat*).

8 'Quedar', una mostra de la 'llengua còpia'

Gabriel Bibiloni

El blog de Gabriel Bibiloni, 28/06/2016

<http://bibiloni.cat/blog/?p=2420>

És en discussió si *quedar* és hispanisme o no ho és. L'Alcover-Moll adopta una posició prudent: «del llatí **quietare**, 'calmar, posar en repòs', probablement per conducte del castellà *quedar*». Això malgrat que Antoni M. Alcover n'havia defensat la genuïtat amb la seva coneguda vehemència. Coromines tampoc no ho va arribar a aclarir, cosa que mostra que la qüestió és complicada. En el *Diccionario crítico y etimológico castellano e hispánico* sosté que *quedar* en català és hispanisme («aunque ya del todo arraigado») i qualifica d'inconsistent els arguments del filòleg manacorí en favor del caràcter castís del vocable. Fins i tot usa un argument de la gramàtica històrica: la vocal tònica de *queda* hauria de ser oberta en català central i neutra a les Illes. Més tard, en el *Diccionario etimológico i complementari de la llengua catalana* canvia parcialment d'opinió i defensa l'autenticitat de *quedar*, «com ja havia endevinat Mn. Alcover». En català medieval existeixen *aquedar* i *quedar*, derivats de *quet* (< quietus) i amb el significat de 'estar quiet', 'estar aturat', el mateix significat que té el mot *quedar* en l'espanyol primitiu. Ara bé, Coromines reconeix que el pas al significat de 'restar' o 'romandre', significat desenvolupat en castellà, s'introdueix en la nostra llengua per una forta empenta de l'espanyol «durant l'època en què aquesta llengua començà d'influir en el català per raons ben conegudes de tothom». Deixant a part un exemple en un document de 1594, fins al segle XVIII la paraula *quedar*, amb el significat de 'restar' no apareix normalment documentada. I, com és de suposar, en els denominats segles baixos el vell *quedar* (estar quiet) estava força oblidat, llevat d'alguns usos residuals encara en vigor. Tot fa suposar, doncs, que un català deslliurat de la pressió de l'espanyol difícilment faria un ús normal de la paraula en qüestió.

Però la qüestió més inquietant no ha de ser quin és l'origen de *quedar*, sinó unes altres. Primer, el fet que els sinònims *restar* o *romandre*, clarament més genuïns, han estat massacrats els darrers trenta anys pels qui controlen la llengua dels mitjans de comunicació principals, i això ha fet que morissin d'inanició —allò que Coromines, en els *Lleures*, cridava a evitar— en el parlar de la societat catalana educada (educada en català vol dir culta). I, cosa potser pitjor encara, en el transcurs del temps el *quedar* espanyol ha sofert una intensa evolució semàntica i sintàctica, un desplegament fabulós d'usos nous, que més tard o més prest han

acabat essent imitats pels catalanoparlants. Fins al punt que ara no sabríem parlar si ens obligaven a passar sense aquests nous usos sintàctics i semàntics, sense els quals, tanmateix, passen perfectament totes les altres llengües romàniques. Un d'aquests fets és l'ús pronominal de *quedar*, propi de l'espanyol, que ens fa incórrer en calcs com *quedar-se de pedra* o *quedar-se el canvi* o *quedar-se amb algú* (enganyar-lo). Cal dir que els usos pronominals entraren a les terres continentals segurament al segle XIX. Perduts els referents, els codificadors els han admesos sense cap problema. A les Illes, però, no hi han entrat fins a la darrera generació, la de la gent nascuda a la segona meitat del segle XX, que també ha rebut un caramull de nous hispanismes de tota mena.

Tot això és una mostra contundent de com una llengua pot esdevenir una còpia d'una altra i de com aquesta altra pot enmotllar el pensament dels subordinats. I també és cert que desfer el camí d'interferència corregut és francament difícil. Substituir una paraula per una altra (*barco – vaixell*) és molt fàcil, però canviar estructures sintàctiques i semàntiques —és a dir, mentals— és notablement difícil. La llengua de qualitat requereix un esforç que topa amb les tendències al mínim esforç de molta gent. Més difícil és si no hi ha models de referència i si aquesta cultura del mínim esforç està estimulada per un discurs abandonista com el que mantenen i difonen la major part dels qui s'han apropiat el control de la llengua pública.

Per als qui valoren la cultura de l'esforç i la qualitat de la llengua, a continuació hi ha unes equivalències —orientatives— entre els usos que avui dia són generals i unes solucions alternatives basades en usos lliures d'interferència. Naturalment, no pretenc fer desaparèixer el verb *quedar* d'una bufada ni amagar que entre els usos interferits es poden fer distincions, igual que es poden fer tractaments diferents segons els registres. Per descomptat no tots els *quedar* ara en ús es poden substituir per *restar* o *romandre*: hi ha moltes altres possibilitats que el bon sentit lingüístic de la gent ha d'anar explorant. Amb els vostres comentaris en descobrirem més i enriquirem aquesta llista.

1. Restar

Queden quatre panets

Resten quatre panets

Ens queden dues hores per a acabar

Ens resten dues hores per a acabar

Aquesta part ha quedat sense pintar

Aquesta part ha restat sense pintar

Queda un mes per a acabar el curs

Resta un mes per a acabar el curs

2. Romandre

El president anà a l'exili i els ministres quedaren al país

El president anà a l'exili i els ministres romangueren al país

3. Resultat

El llibre ha quedat perfecte

El llibre ha sortit perfecte

4. Comportament

El ministre ha quedat molt malament

El ministre ha fet molt mala impressió

Ha quedat com un porc

S'ha comportat com un porc

Quedarem en ridícul

Farem el ridícul

5. Caure

Aquesta camisa no et queda gens bé

Aquesta camisa no et cau gens bé

6. Estar situat

Per on queda el bar?

On és el bar? / Per on cau el bar?

7. Acordar de reunir-se amb algú

He quedat amb en Joan

M'he de veure/reunir amb en Joan

Tinc un apuntament amb en Joan

Millor que quedem per a dissabte

Millor que ens vegem dissabte

8. Acabar

Aquell projecte ha quedat en res

Aquell projecte ha acabat en no res

9. Acordar

Havíem quedat que això no és correcte

Havíem convingut que això no és correcte

En què quedam?

Què acordam?

10. Per mi no quedarà

Jo faré tot el que pugui

No quedarà per falta de voluntaris

Els voluntaris no seran cap problema

11. Ús pronominal (permanència)

No us quedeu al marge

No resteu al marge

El dia de les eleccions es van quedar a casa

El dia de les eleccions van restar a casa / van romandre a casa / van estar a casa

12. Ús pronominal (esdevenir)

Va quedar-se cec

Va tornar cec

13. Ús pronominal (retenir)

Quedau-vos el llibre / amb el llibre

Guardau el llibre / El llibre pot ser vostre

14. Ús pronominal (preferir)

Em quedo amb la proposta de na Maria

M'estim(o) més la proposta de na Maria

15. Ús pronominal (burlar-se)

No et quedis amb mi [familiar]

No et fotis de mi

Si voleu comentar res sobre aquest article, [feu-ho al blog de l'autor](#)

9 La neologia és multiculti

Griselda Oliver i Alabau

Núvol, 22/06/2016

<http://www.nuvol.com/noticies/la-neologia-es-multiculti/>

Judit Freixa, al seu article [“Verba sequuntur”](#) publicat a l’últim número de la revista [Caplletra](#), el 59, explica que “els neologismes apareixen per referir-se a les novetats del món i a altres necessitats expressives dels parlants”. És evident, doncs, quina és la funció d’aquests nous termes, que a més ens permeten conèixer les tendències actuals de les llengües i, en el cas de la llengua catalana, com expliquen a la “Presentació” de [La neologia lèxica catalana](#) (IEC, 2015), Judit Freixa, Elisenda Bernal i M. Teresa Cabré, estudiar-les representa “una aportació científica al debat sobre la vitalitat del català a partir de l’estudi de les característiques del seu lèxic”.

Termes com *alfombra*, *anticrisi*, *autofoto*, *bicicletada*, *blogaire*, *caciquil*, *fer pinya*, entre d’altres, són alguns dels que Freixa, Bernal i Cabré han recollit a l’annex “Paraules del català actual. Selecció de neologismes lexicogràfics” i que, com molt bé diuen, “totes les unitats seleccionades són neològiques perquè no apareixen en el DIEC2, encara que no totes són noves en la mateixa mesura”. Es tracta, doncs, d’un projecte que recull totes aquelles unitats lèxiques considerades neològiques des d’un punt de vista lexicogràfic, és a dir, que no apareixen en els diccionaris presos com a corpus de referència, com el *Diccionari general de la llengua catalana* de l’IEC o el *Gran diccionari de la llengua catalana* de l’Enciclopèdia Catalana: “Neologismes estables, efímers, denominatius, transgressors, i també castellanismes més o menys necessaris, anglicismes de moda, etc.”, aclareixen les autores. Aquesta obra pretén ser merament descriptiva: en tot cas, després l’IEC ha de fer la tasca normalitzadora a partir dels materials recollits. [...]

Contracampanya, *exoplaneta*, *arxiviral*, *binacional*, *desincentivar*, *postcoital* són alguns dels neologismes que s’han registrat durant aquest període per prefixació, un dels mecanismes, com diuen Bernal, Llopart i Gené, “més productius en la formació de paraules noves en català”. Al seu torn, mitjançant la sufixació, un dels procediments de formació de termes “més habitual i més espontani”, segons Lorente i Cantero, s’han format termes com *emprenyament*, *frontisme*, *invisibilitzador*, *negacionista*, *motivacional* o *victimitzar*, i destaca el sufix verbalitzador *-itzar*, un dels més productius en llengua catalana.

Pel que fa a la composició culta, que resulta de la “unió d’una forma prefixada culta i una forma sufixada culta, una forma prefixada i una paraula de la llengua o bé un radical de la llengua i una forma sufixada culta”, com destaquen Cañete, Fernández i Janer, trobem termes com *ecosocialista*, *eurozona*, *fotoperiodista*, *euromediterrani*, *biocombustible* o *cranioencefàlic*. La composició patrimonial, en canvi, es caracteritza per estructurar-se a partir de la unió d’un nom i un nom, d’un nom i un verb, d’un adjectiu i un adjectiu, d’un verb i un verb, entre d’altres combinacions, o bé per escriure’s amb dos radicals junts, amb els radicals units per un guionet o amb els radicals escrits separatament. Així, es documenten termes com *amor-odi*, *ciutat aparador*, *gos-guia*, *tallaous*, *copia-enganxa* o *sociata-progre-friqui*.

Un altre procés de creació de nous termes és la sintagmació, és a dir, neologismes formats “a partir de diversos lexemes que segueixen una estructura sintàctica i que s’han lexicalitzat”, segons Freixa i Rojas. A partir d’aquí apareixen termes com *sense papers*, *full de ruta*, *xarxes socials*, o locucions com *anar a la seva bola*, *fer bandera*, *tirar aigua al foc*, entre d’altres. Al seu torn, s’han format neologismes a partir de la truncació, ja sigui per abreviació (més propi de l’argot), acronímia o siglació, com poden ser *multiculti*, *dire*, *crono*, *cole* (o *col-le*), *hetero*, *meteo*, *caixer* (automàtic), *primera* (divisió), entre d’altres.

[Llegiu-ne la continuació al Núvol](#)

[La Neolosfera, cada dia una paraula nova](#) (Observatori de Neologia, UPF)

10 Les pegatines s’apeguen

J. Leonardo Giménez

Levante-EMV, 27/06/2016

<http://www.levante-emv.com/cultura/panorama/2016/06/27/les-pegatines-sapequen/1437103.html> [€]

Un company de treball em pregunta si el verb *apegar* és correcte. Li conteste que sí, és una entrada que inclouen pràcticament tots els diccionaris actuals, i que pot apegar el que siga, i dir-ho i escriure-ho sense temor de fer cap incorrecció. Però li dic també que vaja a espai que se li apegue cap malaltia ni que li n’apeguen, que això també s’apega, com els vicis i els mals costums. La pregunta me la fa perquè una professora ha ratllat al seu fill, estudiant de Secundària, la paraula “apegaren”, en la frase “Apegaren tan malament el pòster que

es va soltar al cap d'una estona", en una redacció posada com a deure per la mateixa professora, la qual esmenà eixa forma verbal i li la va substituir per *enganxar* per ser més "formal i més adequada al model estàndard". Per a alguns i algunes el temps no passa. En el valencià de llibre s'ha marginat eixe verb, i moltíssimes paraules i expressions valencianes de tota la vida, així com catalanes "perifèriques" i baleàriques, però des de fa ja bastants anys, tots (o quasi tots) els diccionaris, incloent el de l'Institut d'Estudis Catalans i, per descomptat, el *Diccionari normatiu valencià* de l'AVL, l'inclouen com a verb totalment normatiu. *Apegar*, com sabem i tots diem, és 'adherir amb cola o amb una altra substància aglutinant': *He apegat amb cola els trossos del pitxer que s'havia trencat*. El que, malauradament, ocorre és que molts llibres i manuals d'ensenyament de valencià i bastants docents d'esta llengua continuen ancorats en les profunditats dels huitanta del segle passat, quan infinitat de paraules i expressions valencianes i altres de "perifèriques" eren condemnades a l'ostracisme normatiu, titlades de castellanisme, dialectalisme, barbarisme i altres estigmes lingüístics.

Apegar té la parenta *pega*, que és 'substància negra o d'un color molt fosc, molt viscosa, apegalosa, residu de la destil·lació del quitrà o de resines diverses'. El verb *apegar* també té el significat de 'contagiar' (una malaltia, un costum, una manera de parlar): *Després de tants anys a França, se li ha apegat l'accent; És una malaltia que s'apega molt fàcilment*.

Li dic al company mencionat més amunt que *pegatina* també és paraula normativa, però que el fill, amb la mateixa mestra, si la torna a tindre al curs que ve, que no la pose perquè li la tatxarà també. Efectivament, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua ha inclòs les pegatines en el DNV, que com sabem són etiquetes autoadhesives que porten impresa alguna propaganda i que solen utilitzar-se amb fins publicitaris, reivindicatius, etc. Té el sinònim *adhesiu*, que és la forma que usava (i encara s'usa, com a únic substantiu d'eixe sentit, en molts llibres o manuals) el model valencià de llibre.

Del verb *apegar* tenim *apegalós*, 'que s'apega fàcilment': *L'envisc és molt apegalós; Fa una calor molt apegalosa*. Un pesat, per excés d'amabilitat, o u que et pega la vara i no et deixa tranquil també és un apegalós. I també ho és el que s'apega com una llepassa.

11 Notes per una política lingüística efectiva al sud valencià

Josep Enric Escribano, president d'El Tempir

Allioli. *Quaderns de l'Ensenyament del País Valencià* (STEPV), [núm. 263](#), juny 2016

<http://eltempir.cat/notes-per-a-una-politica-linguistica-efectiva-al-sud-valencia/>

Enguany se celebren 750 anys de la conquesta del regne de Múrcia per Jaume I. Com a conseqüència d'aquesta campanya i posterior repoblació de tota aquesta zona, nosaltres, els valencians del sud del sud, en una segona tongada, seríem valencians de ple dret anys més tard gràcies al Tractat d'Eix de 1305. I vet aquí que, 750 anys després, la línia Biar-Busot cap a Pilar de la Forada apareix com un territori de valencianitat lingüística i cultural boirosa en l'imaginari col·lectiu de la majoria dels valencians. De fet, molts d'aquests valencians de comarca, en una versió de la nostra realitat prou descarnada, quan es dirigeixen al migjorn del país, ja es predisposen a parlar en castellà perquè ja han donat per cosa jutjada i feta que som terra castellanoparlant. Però també per a uns altres, en una versió més dolça i narcotitzant, es dediquen a reproduir com un mantra el típic tòpic provincialista "de la millor terreta del món", reminiscència d'una valencianitat que es dilueix amb el temps però que és simpàtica per no qüestionar l'*statu quo* lingüístic dominant ni el projecte provincialitzador i centrifugador de la Diputació d'Alacant.

Malgrat això, és un error analitzar la situació lingüística que vivim al sud únicament des del nostre particularisme endèmic, ja que aquesta no es pot dissociar alhora del context valencià de les darreres dècades, en què, a grans trets, el valencià ha anat perdent prestigi social i el procés de substitució lingüística ha avançat de manera inexorable en les grans ciutats valencianes.

Amb el canvi de govern a la Generalitat Valenciana al maig de 2015, s'obri un nou període que permet engegar una nova política lingüística que faça efectiva la dignificació i la supervivència del valencià, així com també que el consolide com a eina de cohesió social. Des d'[El Tempir](#) entenem que aquesta nova política ha de desenvolupar-se en dos nivells o àmbits que no són excloents sinó totalment complementaris.

Així, en primer lloc, en un àmbit estrictament de sud, cal que el canvi de govern produït a les grans ciutats del migjorn es traduísca en una acció política clara i ferma a favor del valencià: en uns casos, ha d'anar més enllà del simple i bonhomios voluntarisme que s'hi practica, necessari però insuficient, perquè en cap cas qüestiona o contradia la desigualtat lingüística patida, i no dona mostres de revertir-la;

en altres casos, eixa mateixa acció cívica s'ha de transformar en una acció més ferma i decidida, també superadora de la política lingüística que ja es practicava en la dècada dels noranta i que s'hi està instaurant com a línia roja. A més, s'ha de consolidar la majoria valencianoparlant de pobles com Crevillent, Monòver o el Pinós, per exemple, perquè continuen actuant com a pulmons lingüístics, de manera que oxigenen amb recursos humans i efectius Elx i Alacant, com també la resta del Vinalopó, i es convertisquen així en autèntic rerepaís del sud, similar al paper que les comarques centrals realitzen amb València.

En un segon àmbit d'actuació, el paper de la Generalitat Valenciana és fonamental i complementari dels ajuntaments. És imprescindible que el Consell prenga mesures per a garantir la subsistència de les minories lingüístiques urbanes del sud (i, per extensió, de les del país). A més, s'ha d'eixamplar la competència lingüística passiva al Baix Segura i als illots castellanoparlants del Vinalopó, és a dir, que cal estendre el coneixement del valencià entre la joventut (i els no tan joves) d'aquestes zones a fi que amb el temps el tinguen com a segona llengua patrimonial i siguen parlants actius. Això ha de comportar, irremediament i sense excuses, posar punt final a l'exempció del valencià de manera gradual i intel·ligent en aquestes zones, cosa que requerirà un nou model educatiu plurilingüe que ho tinga en compte i un discurs clar, sòlid i pedagògic des del Govern davant el rearmament ideològic dels contraris, que es produirà sense cap mena de dubte. Això sí, amb pressupost. Òbviament, el requisit lingüístic i la tornada de RTVV són altres pilars bàsics i fonamentals de l'edifici, que hem de bastir entre tots. Perquè ara sí que es fa efectiva la dita que tota pedra fa marge.

En resum, aquests postulats que El Tempir defensa no han de significar en cap moment que la societat civil valenciana migjornenca haja de plegar-se de braços i esperar que els polítics resolguen aquest atzucac. Tot al contrari, la societat civil ha de vertebrar el territori des dels seus espais socials d'actuació i demanar la resposta immediata i decidida dels polítics que ens governen davant els nous reptes lingüístics oberts. Ja ho veieu, menys de quatre anys per davant per a assolir reptes que ens duguen a la nostra majoria d'edat lingüística. Els polítics governants han de saber que tindran la societat civil activa al seu costat si la somnolència d'aquests mesos s'esvaeix i les fites lingüístiques van aconseguint-se sense pressa, però sense pausa, sense estar pendents d'altres calendaris que no siga el valencià. Tots som conscients, El Tempir inclòs, que és ara o mai. Evidentment, és ara! I és possible.

12 Els Marges

Sumari del núm. 109, juny de 2016

<http://www.elsmarges.cat/> · [Subscripcions](#)

EDITORIAL

[Vendre només havent comprès](#)

ESTUDIS

El proverbi en context: teoria i pràctica de les formes sentencioses medievals.
Francesc Tous Prieto

La generació de material llegendari historiogràfic a partir d'etimologies medievals de topònims hispànics: un cas paradigmàtic. Manuel Llanas, Pere Quer

RE(LLEGIR)

«L'ombra de dins l'ombra de mi mateix». Una indagació en la metaliteratura de l'obra de Manuel Baixauli. Maria Dasca

CARTES I DOCUMENTS

Una conferència de Jacques Gilard sobre Ramon Vinyes (2005). Núria Santamaria

RESSENYES

Jaume Coll Mariné, *Quanta aigua clara als ulls de la veïna*, per Maria Sevilla

Vicent Simbor i Roig (ed.), *Ironies de la Modernitat. La ironia del Modernisme al Noucentisme*, per Núria León Mercader

Xavier Ferré Trill, *Manuel de Pedrolo i la nació (1957-1982)*, per Pedro Fernández

Diccionari grec-català i Diccionari grec clàssic-català, per Victòria Alsina Keith

Joan Navarro; Lila Zemborain; Pere Salinas, *Llum cinabri / Calma tectònica (Una certa correspondència)*, per Jordi Cerdà

Antònia Vicens, *Fred als ulls*, per Enric Blanco Piñol

Pep Puig, *La vida sense la Sara Amat*, per Maria Dasca

Joan R. Veny-Mesquida, *Criticar el text. Per a una metodologia de l'aparat crític d'autor*, per Jordi Pujol

13 Enllaços i convocatòries

- ▶ Crida a la participació en el Primer Congrés Internacional sobre Revitalització de Llengües Indígenes i Minoritzades (Barcelona i Vic, 19-21 d'abril de 2017). Universitat de Barcelona, Universitat de Vic i Universitat d'Indiana Bloomington. Es poden presentar propostes de panells, comunicacions individuals, taules rodones, tallers interactius i mostres de tecnologia didàctica **fins al 31 de juliol de 2016**. [Informació i presentació de contribucions](#)
- ▶ Adriana Schatton i Constance Scharff, ["Pròxima parada: Llenguatge. El viatge del gen 'FOXP2' a través del temps"](#) (dossier 'Els secrets del cervell') (*Mètode*, núm. 89, primavera 2016)
- ▶ Jordi Nopca, ["Sexe a la catalana. Com afronten el sexe els escriptors catalans contemporanis?"](#) (*Ara*, 25/06/2016). Ricard Borràs publica *Els mots i la cosa* i parlem precisament de 'la cosa' amb Marta Rojals, Marc Romera, Albert Fornés i Anna Carreras.
- ▶ ["Agendes escolars per promocionar la cultura i la llengua a la Franja"](#) (*Racó Català*, 04/07/2016). La Plataforma per la Llengua, juntament amb altres entitats de la zona, ha editat aquest material per contribuir a la normalització del català.
- ▶ Pau Vidal, ["Antimpàtics \(2\): treball de camp"](#) (*VilaWeb*, 29/06/2016). "Qui es pensi que aquells famosos nosequantsmil vots que necessitem els aconseguirem fent-nos els simpàtics és que no coneix la condició humana."
- ▶ ["L'AVL vol col·laborar amb l'Institut d'Estudis Catalans, ja que compartim 'una mateixa llengua'"](#) (*La Veu del País Valencià*, 05/07/2016) Ramon Ferrer en la presa de possessió dels nous membres de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua: "La nostra llengua es troba entre els fonaments que faculden l'exercici del dret d'autogovern".
- ▶ Auri Garcia Morera, ["Trencar-se la cara pel castellà? Quatre gràfics sobre llengua i discriminació"](#) (*Ara*, 21/06/2016)